

Vrijdag 13 oktober 1916 – ochtendeditie

Havre, 12 oktober. De Belgische parlementsleden, die in Frankrijk verblijf houden, hebben het invalidentehuis bezocht. Ze werden begroet door Schollaert en daarna werd met de duizend invaliden van het tehuis gemeenschappelijk ontbeten. De ministers waren allen aanwezig. Er werden geestdriftige redevoeringen in het Frans en het Vlaams gehouden door de ministers Schollaert, Carton de Wiart, Pouillet en Colaert, de afgevaardigde voor Ieper, die de strijd aan de IJzer verheerlijkte.

Onder de afgevaardigden waren aanwezig: van Cauwelaert Destrée, Lorand, Feron, Hubin, Gilles, de Pelichy, Ramaeckers, Bripaut, Neven, Pauwels; voorts de twee senatoren Focquet en Dufranc.

Uit de Vlaamse Beweging.

Wie een scherpe kijk wil krijgen op wat er binnen het bezette België gebeurt op het gebied van de Vlaamse Beweging, moet kennis nemen van de “vertrouwelijke oproep”, die gericht is aan “de Walen, oprecht bekommerd met de toekomst van hun ras” en die eindigt met de kreet: “Leve de inlijving van Wallonië bij Frankrijk! Leve Frankrijk!” Deze oproep wordt medegedeeld in het nr. van 7 oktober II. van de N.R.C., avondblad, die hem ontving van een van haar correspondenten in België.

Naar de uiterlijke schijn te oordelen is het geheim stuk bestemd om alleen verspreid te worden bij enkele vertrouwde Walen, die het niet zouden kunnen uithouden in België en de hartenwens koesteren maar zo gauw mogelijk aangesloten te worden bij Frankrijk.

Het is niet geheel onmogelijk dat het stuk van Walen afkomstig is. Er waren voor de oorlog enkele Walen in België die zulke neigingen

hadden – evengoed als er enkele Vlamingen waren, die nog 1830 bejammerden.

In het manifest, dat nu onder de hand zou verspreid worden, vindt men krasse uitlatingen die deze Walen – en ze worden bij name genoemd – in vroegere tijd uitgesproken hebben. Tot nog toe heeft geen enkele Waal, ook niet het hevigste heethoofd, een verklaring van die aard afgelegd in het openbaar.

Als werkelijk toch een groepje Walen zulk een manifest in deze tijden in het geheim verspreid heeft – al was het alleen onder vertrouwde Walen – dan zal niemand het een Belg kwalijk nemen dat hij mensen, die op dergelijke wijze voor het ineenbrokkelen van hun vaderland kuipen, niet meer als landgenoten wil beschouwen. Maar tevens zou dan de vraag gerechtigd zijn of het niet erg naïef en onverantwoordelijk zou zijn als Vlamingen zulk uitzinnig en ruziestokend geschrijf gingen verspreiden op 10.000 exemplaren in elke Vlaamse stad.

Er zijn echter redenen om te betwijfelen dat het stuk van Belgen uitgaat. En dan zou het alleen jammer zijn dat de leiders van de onlangs gestichte Vlaamse Landsbond in de val liepen.

Ik geef al dadelijk toe, dat het stuk op het eerste zicht niet zozeer het uitzicht heeft van een apocrief stuk, omdat “er niets uit voor ons oog komt, wat op onbekendheid, onbewustheid, lichtzinnigheid zou kunnen een zwakke steun hebben.” Het is bedacht, zelfs te goed bedacht, en verraadt haast zijn bedoeling. Zo wordt daarin niet de huidige mening aangehaald van de beruchte Raymond Colleye, “die echte Waal, die gij allen hebt gekend als secretaris van het Nationaal Comité der Waalse Jonge Wachten”, maar een mening van voor de oorlog; heden denkt hij er wel anders over, als blijken kan uit zijn krant L’Opinion Wallonne, waarin hij een stelsel van bestuurlijke

scheiding voorstaat, dat in niets afwijkt van dat der “actieven”: “Nous redemandons les anciennes frontières et une nouvelle Belgique sur la base du système fédératif”, m’écrit Leo Meert, un des leaders de la cause flamande.

C’est en peu de mots, le programme de ce journal. La Wallonie n’atteindra la plénitude de son génie, la Flandre ne verra s’accroître sa renaissance que le jour où le Royaume de Belgique se décidera à imiter les Etats fédéraux – Suisse, Empire Britannique, Amérique – qui nous offrent l’exemple de leur tranquillité et de leur puissance, exemples des irritantes querelles de langues et de race qui firent, hier, notre faiblesse. (L’Opinion Wallonne, 15 août au 1 septembre 1916).

Er spreekt iets uit het voorgelegd manifest, iets wat ik zou noemen: stelsel. Het spreekt uit de tekst, uit het nummer dat het draagt, uit de geheimzinnige wijze waarop het verspreid wordt en ... uit het eigenaardige dat van al de exemplaren van een geheim stuk, dat in het begin van 1915 uitgegeven werd en waarvan er een nummer 519 bestaat, er eerst in oktober 1916 een exemplaar in de handen komt van een vergrijsd leider der Vlaamse Beweging.

Vooraf dat de Vlamingen juist nu met dit manifest in aanraking komen, lijkt wel een wonderbaarlijk toeval. Wat zien wij nu gebeuren? De Vlamingen schijnen niet bar veel ijver aan de dag te leggen voor de afscheidingsbeweging, die hen moet vervreemden van de Belgische staat en die tweespalt in het Belgische huishouden moet verwekken. Er was een Vlaamse hogeschoolcommissie, uitgaande van de Nederlandse taal- en letterkundige congressen: vele van de leden der commissie willen nu niet mee en weigeren de Vlaamse hogeschool te ontvangen uit de handen van de Duitsers. De politieke leiders van de Vlaamse Beweging hadden een wetsontwerp voor de vervlaamsing der Gentse hogeschool neergelegd, waarmee

alle flaminganten akkoord gingen: al de voorleggers van dit wetsontwerp weigeren mee te werken aan de huidige vervlaamsing van die hogeschool. Meer dan tweeduizend hogeschoolgediplomeerden hadden hun handtekening verleend ten voordele van de vervlaamsing der Gentse hogeschool: slechts 103 daarvan hebben het manifest ondertekend van de nieuwe Vlaamse Hogeschoolbond ... Het schijnt blijkbaar niet te willen vlotten. Men voorziet al, dat het nog minder zal vlotten, nu men niet meer kan hopen, dat de Belgische regering zich later zal neerleggen bij wat de Duitsers ingevoerd hebben en nu zij reeds verklaard heeft de diploma's, door de Gentse hogeschool gedurende de oorlog verleend, later niet te zullen erkennen. De zwakmoedigen beginnen te aarzelen.

Nu was een nieuwe prikkel nodig. Hij kwam gauw ditmaal, en hij kan gelden als een bewijs van de listigheid der Duitse organisatie: de Vlamingen moeten weer opgejaagd worden door uitlatingen van Walen. Want de truc is gekend. Het is door middel van dergelijke apocriefe pamfletten dat de Duitsers er in geslaagd zijn, van februari 1915 af, de taalstrijd in België, die aan het smeulen was gegaan tijdens de godsvrede, weer op te rakelen. Het begon toen eveneens met schotschriften van zogenaamde Walen, die op krankzinnige wijze de Vlamingen en hun leiders aanvielen.

Ten dienste van de Walen verschenen er andere, die de Vlaamse Beweging in hun ogen moesten hatelijk maken. Alles zag het licht buiten de censuur om, en werd op geheimzinnige wijze verspreid – hoewel de goed ingerichte Duitse politie niets deed om er achter te komen. Het parket van Brussel heeft tenslotte een onderzoek ingesteld naar de drukkers, waaruit bleek, dat de drukker der pamfletten was: de Duitser Kropp, Ruysdaelstraat te St.-Jans-Molenbeek, bij Brussel, die voor de oorlog reeds de Brüsseler Zeitung drukte. Toen beten de naïefsten aan de haak en zeer enkele Belgen

vingen opnieuw met verbittering de taalstrijd aan. Het sloeg naar buiten toe. In Holland, in Frankrijk en Engeland waren er enkele Fransgezinden, die in de mening gingen verkeren, dat alle Vlamingen verraders waren geworden, en zij gingen woorden spreken die angstwekkend konden zijn voor de toekomst van Vlaanderen – als ze gekomen waren uit de mond van verantwoordelijke personen. Sommige Vlamingen liepen er in, doch intussen is de gros bon sens, die in de Belgen huist, weer naar boven gekomen en is de strijd geluwd. Zelfs de kwestie van de Vlaamse hogeschool bleek tenslotte niet van aard te zijn om een werkelijke tweedracht te stichten. Dat nu de campagne met de pamfletten opnieuw aangevangen wordt, ligt in de lijn van het plan der Duitsers.

Dit plan is merkbaar voor wie aandachtig en steeds nauwkeurig de gebeurtenissen heeft gevolgd. Zolang de Duitse overwinningen een annexatie van België in het vooruitzicht stelden, maalde het Duitse bestuur niet om de rechten der Vlamingen.

Toen kwam de tijd, waarin Duitsland gewaar werd dat het België niet in zijn macht zou blijven houden, en dat dit kleine land opnieuw zou worden wat het steeds geweest is: het bolwerk, waar de overstroomde krachten van een der grote buurstaten op uitlopen, zodra de ene of de andere staat al te imperialistische neigingen zou krijgen. Duitsland kon vrezen dat na deze oorlog België zich zal inrichten tot een sterke dam naast zijn Rijnstreek. Die dam moet van nu af ondermijnd worden, en niets is daartoe geschikter dan het tegen elkaar opjagen der beide volkeren, die de Belgische natie uitmaken. Men ziet dit plan reeds in grote lijnen uitgetekend in verscheidene geschriften van Duitse geleerden, te beginnen met wat Nuese schrijft over België in de “Politisch-Anthropologische Monatschrift” van februari 1915, en vooral wat Alfred Ruhemann schrijft in “Die Vernichtung der englischen Weltmacht und des russischen Zarismus durch den Dreibund und den Islam” eerste

uitgave van de “Kriegspolitischen Kultur-Ausschusses der Deutsch nordischen Richard Wagner Gesellschaft.” De voorzienigheid en de politieke omstandigheden schijnen ons dus aan te stellen om de twee rassen, die totnogtoe het Belgisch geheel uitmaakten, te scheiden, en dit met het doel de Duitse nationaliteit te beschermen. De rede van de rijkskanselier op 5 april II. en tal van Duitse geschriften en daden hebben dit plan verder uitgewerkt. Of het slagen kan? Daarover een volgende maal. Intussen moge men gedenken dat de geest slechts begint te heersen, waar de grove materiële organisatie ophoudt.

Gevangen genomen priesters in België.

Een correspondent van de Tijd in België meldt dat de Duitsers voortgaan met het lastig vallen en gevangen zetten van geestelijken om nietige redenen. Vooral in het aartsbisdom Mechelen zuchten talrijke geestelijken in hechtenis. Zo verblijven de pastoors Bernaerts, Van Bostraeten en Jaguenau allen te Antwerpen, reeds weken in de gevangenis. Kanunnik Moermans, pastoor van St. Joseph, en pastoor Kempeneer van Schoten – ook te Antwerpen als sociale werker vereerd – werden eveneens aangehouden, maar weer losgelaten. Kanunnik Cocheteux, bestuurder van het Sint Lodewijksgesticht te Brussel, heeft na een half jaar gevangenis te Sint-Gillis te hebben doorgebracht, zijn werkzaamheden weer kunnen hervatten. Kanunnik Loucin, secretaris van het aartsbisdom, verdraagt moedig zijn onrechtvaardige straf in de civiele gevangenis van Lüttzinghausen (Kreis Lennep), waar hij althans correspondentie mag ontvangen. Ook pater Nuyens, secretaris van de grote sociale leider, pater Rutten, is in de gevangenis geworpen (men weet niet waarom) en tot dusver nog niet losgelaten. Doodgeschoten – gelijk het gerucht liep – is hij evenwel niet.

Opmerkelijk mag het heten, bij deze agitatie tegen de katholieke geestelijkheid en de bekende gespannen toestanden – voegt de correspondent er aan toe – dat het eerste bezoek van de nieuwe nuntius te Brussel, zijne excellentie monseigneur Locatelli, na zijn aankomst in België, onmiddellijk zijne eminentie kardinaal Mercier te Mechelen gold, die de volgende dag naar Brussel ging, om het verzoek van de nuntius te beantwoorden.

Naar wij vernemen, heeft professor P. Hoffmans, rector van de Gentse hogeschool, bekend gemaakt, dat de plechtige opening van die school zal plaats hebben op 24 oktober en dat de volgende dag de colleges zullen beginnen.

Vrijdag 13 oktober 1916 – avondeditie

Pensioenen aan Belgen.

Havre, 12 oktober. De Belgische minister van financiën is gemachtigd over het vierde kwartaal van dit jaar de pensioenen, waarop zij aanspraak kunnen maken, onverkort uit te betalen aan de Belgen, die uitgeweken zijn naar Nederland, Engeland, Frankrijk en Zwitserland.

De Meierijsche Courant meldt, dat het zondag en maandag onder de bezetting van België zeer roerig geweest is. Sterke afdelingen zijn naar het westen gezonden, waaronder ook cavalerie. De troepen, die in Brabantse en Limburgse dorpen waren gelegen, hebben eveneens order ontvangen zich voor het vertrek gereed te houden. Er worden op de grote Limburgse heiden weer schietoefeningen met scherp gehouden door jeugdige rekruten.

Bij Kasterlee zijn maandag twee meisjes aan de elektrische draad blijven hangen; ze waren terstond dood.